

hinsichtlich der Ernährung wie auch der Kohlenversorgung ergeben . . . Das Reich wäre trotz des Verlustes der Limburger Kohlengruben bereit, den äusserst notwendigen Bedarf an Kohlen zur Verfügung zu stellen, allerdings nur unter der selbstverständlichen Voraussetzung, dass alle Verkehrsmittel für diesen Zweck benutzt werden können' (de Spoorwegstaking moest dus worden beëindigd). 'Auf unsere weitere Frage, welches Urteil der Reichskommissar nach den Erfahrungen der letzten Wochen im allgemeinen über die Haltung der niederländischen Bevölkerung habe, erwiderte Reichsminister Seyss-Inquart, er könne auch heute der Bevölkerung nur das Zeugnis ausstellen, dass sie, abgesehen von einzelnen, von Feindagenten angezettelten Terrorakten, sehr ruhig und besonnen gewesen ist'¹, en diezelfde bevolking werd in het westen des lands slachtoffer van het embargo waartoe diezelfde Seyss-Inquart had besloten! 'Men krijgt de indruk', schrijft Rüter terecht, 'dat het embargo dat de honger in zijn gevolg hebben zou, Seyss-Inquart, Rauter en andere Duitsers aantrok als een vorm van witte terreur. Het kostte de Duitsers weinig inspanning, er vloeide geen bloed bij en het effect zou nog drastischer zijn dan een toch altijd beperkt aantal arrestaties of executies' (arrestaties of executies van spoorwegstakers): 'ruim vier miljoen mensen' (het waren er drie-en-een-half miljoen²) 'zouden het aan den lijve ervaren.'³

Het embargo had ten doel, de Spoorwegstaking te breken. Dat doel werd niet gerealiseerd (wij komen op de problemen van de staking nog uitgebreid terug), wèl deed zich het door elk van de betrokken Duitsers voorziene en gewenste effect voor: het liep spaak met de levensmidde-

¹ *Deutsche Zeitung in den Niederlanden*, 30 sept. 1944. ² Het gevaar van hongersnood dreigde niet voor de plattelanders in de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht. In Noord-Holland waren er op een totale bevolking van 1 699 000 zielen 340 000 plattelanders en 1 359 000 'stadsbewoners' (nl. in de distributiekringen Alkmaar, Amsterdam, Beverwijk, Bloemendaal, Bussum, Haarlem, Heemstede, Hilversum, Laren, Nieuwer Amstel, Velsen, Weesp, Wormerveer en Zaandam). In Zuid-Holland waren er op een totale bevolking van 2 162 000 zielen 366 000 plattelanders en 1 795 000 'stadsbewoners' (nl. in de distributiekringen Boskoop, Delft, Dordrecht, Gorinchem, Gouda, 's-Gravenhage, Hillegom, Katwijk, Krimpen aan de IJssel, Leiden, Leidschendam, Maassluis, Naaldwijk, Oegstgeest, Rijswijk, Rotterdam, Schiedam, Schoonhoven, Sliedrecht, Vlaardingen, Voorburg, Wassenaar, Woerden en Zwijndrecht). In Utrecht waren er op een totale bevolking van 503 000 zielen 161 100 plattelanders en 342 900 'stadsbewoners' (nl. in de distributiekringen Amersfoort, Baarn, De Bilt, Maartensdijk, Soest, Utrecht, Zeist en Zuilen). Wij ontleen deze gegevens aan een lijst van de distributiekringen die in aanmerking kwamen voor het z.g. Zweedse wittebrood. (dep. van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening, Rijksbureau voor de Voedselvoorziening in Oorlogstijd, 7). ³ Rüter: *Rijden en staken*, p. 273.